

ПСИХІАТРІЯ **i** НАРКОЛОГІЯ

За редакцією
професора В.Л. ГАВЕНКА,
чл.-кор. АМН України,
професора В.С. БІТЕНСЬКОГО

ТРЕТЄ ВИДАННЯ

МЕДИЦИНА
www.medpublish.com.ua

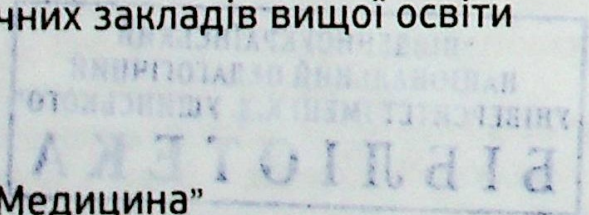
ПСИХІАТРІЯ і НАРКОЛОГІЯ

Третє видання

За редакцією
професора **В.Л. ГАВЕНКА**,
чл.-кор. АМН України,
професора **В.С. БІТЕНСЬКОГО**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Міністерством охорони здоров'я
України як підручник для студентів
медичних закладів вищої освіти

Київ
ВСВ "Медицина"
2020



УДК 616.89

УДК 616.89; 616.89615.9—085.96 (082)

ББК 56.14я73

П86



545427

*Затверджено Міністерством охорони здоров'я України як посібник
для студентів медичних закладів вищої освіти*

Автори:

В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, В.А. Абрамов, І.Й. Влох, Г.М. Кожина,
В.І. Коростій, Т.П. Мозгова, О.К. Напреєнко, Г.О. Самардакова,
В.М. Сінайко, І.Д. Спіріна, Л.М. Юр'єва

Рецензенти:

Скрипніков Андрій Миколайович — завідувач кафедри психіатрії, наркології та
медичної психології Української медичної стоматологічної академії, доктор
медичних наук, професор;

Казакова Світлана Євгенівна — доктор медичних наук, професор

Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський,
П86 В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. — 3-є вид. —
К. : ВСВ “Медицина”, 2020. — 512 с.
ISBN 978-617-505-498-7

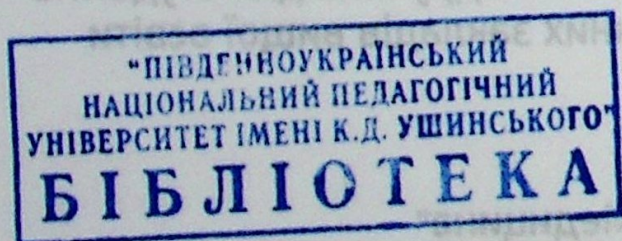
545427

Підручник підготовлено відповідно до нової програми з дисципліни “Психіатрія і наркологія”. Зміст видання відповідає основним модулям цієї програми. Розглянуто питання психіатрії та наркології, організації профілактики і надання допомоги хворим із психічними порушеннями, питання загальної психопатології.

У підручнику викладено також основи спеціальної психопатології. Наведено епідеміологію, клінічні прояви, етіологію, патогенез, лікування і профілактику кожного захворювання. Описано медико-психологічні аспекти організації допомоги хворим із психічними розладами. Подано характеристику клінічних форм залежності від психоактивних речовин і засобів нехімічної природи. Наведено сучасні принципи і методи лікування психічних розладів, наркоманій, токсикоманій, їх ефективність і можливі побічні явища. Уперше розглянуто правові питання психіатрії.

Для студентів медичних закладів вищої освіти, слухачів факультетів післядипломної освіти, лікарів-інтернів, а також лікарів загальної практики — сімейної медицини.

УДК 616.89; 616.89615.9—085.96 (082)
ББК 56.14я73



ISBN 978-617-505-498-7

© В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, В.А. Абрамов,
І.Й. Влох, Г.М. Кожина, В.І. Коростій,
Т.П. Мозгова, О.К. Напреєнко,
Г.О. Самардакова, В.М. Сінайко,
І.Д. Спіріна, Л.М. Юр'єва, 2009, 2020
© ВСВ “Медицина”, оформлення, 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХІАТРІЇ І НАРКОЛОГІЇ.....	5
Предмет і завдання психіатрії і наркології.....	5
Короткий нарис з історії психіатрії.....	7
Історія російської та української психіатрії.....	13
Основні розділи сучасної психіатрії.....	16
Етіологія і патогенез психічних захворювань.....	22
Перебіг і кінцеві стани психічних захворювань.....	24
Правові аспекти психіатрії.....	24
Методи обстеження психічно хворих.....	27
Класифікація психічних хвороб.....	32
ЛІКУВАННЯ І РЕАБІЛІТАЦІЯ ОСІБ	
ІЗ ПСИХІЧНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ.....	37
Медикаментозна терапія.....	39
Біологічні методи терапії.....	62
Психотерапія і соціотерапія.....	64
Психогігієна та психопрофілактика.....	69
Реабілітація.....	70
ЗАГАЛЬНА ПСИХОПАТОЛОГІЯ.....	71
Порушення відчуттів і сприйняття.....	71
Порушення пам'яті.....	79
Порушення мислення та інтелекту.....	86
Порушення емоційної сфери.....	104
Порушення ефекторно-вольової сфери.....	115
Свідомість та її порушення.....	125
Психопатологічні синдроми.....	143
СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОПАТОЛОГІЯ.....	147
Психічні порушення у разі соматичних захворювань.....	147
Психічні порушення у разі захворювань серця.....	148
Психічні порушення у разі захворювань органів дихання.....	151
Психічні порушення у разі захворювань печінки, підшлункової залози і травного тракту.....	152
Психічні порушення у разі захворювань нирок.....	154
Психічні порушення у разі захворювань сполучної тканини.....	155
Психічні порушення в акушерсько-гінекологічній клініці.....	155
Психічні порушення у хворих із хірургічною патологією.....	160
Психічні порушення у хворих із ендокринною патологією.....	162

Психічні порушення у хворих із пухлинами нервової системи	167
Психічні порушення у разі судинних захворювань головного мозку	174
Психічні порушення у разі інфекційних захворювань	182
Психічні порушення у разі черепно-мозкової травми	204
Психічні порушення у разі опікової хвороби	215
Психічні порушення, спричинені несприятливими екологічними факторами	219
Психічні порушення у разі отруень	220
Психічні порушення у разі інтоксикацій лікарськими засобами	222
Психічні порушення у разі харчових отруень	223
Психічні порушення у разі промислових і побутових отруень	223
Психічні порушення у разі променевої хвороби	228
Психічні порушення в осіб старших вікових груп	233
Непсихотичні психічні розлади інволюційного генезу	234
Функціональні психози в осіб похилого та старечого віку	238
Дистрофічні захворювання головного мозку з порушенням когнітивних функцій (сенільні та пресенільні деменції)	242
Медичні та соціальні проблеми вживання психоактивних речовин	250
Психічні та поведінкові розлади внаслідок споживання алкоголю	251
Металкогольні психози	259
Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання наркотиків	270
Клінічні прояви й особливості перебігу наркоманій	271
Опійна наркоманія	273
Наркоманія, спричинена зловживанням препаратами коноплі	275
Наркоманії, спричинені зловживанням снодійними засобами	277
Наркоманії, спричинені зловживанням психостимуляторами	279
Наркоманії, спричинені кустарно виготовленими препаратами ефедрину та ефедринумісними сумішами (ефедрінова і первітинова наркоманії)	281
Кокаїнова наркоманія	283
Зловживання галюциногенами	284
Полінаркоманії, ускладнені наркоманії	287
Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання речовин, які не внесені в державний перелік наркотиків	287
Токсикоманія, спричинена зловживанням трамадолом	288
Зловживання транквілізаторами	289
Токсикоманії, спричинені зловживанням кофеїном	289
Токсикоманії, спричинені зловживанням снодійними речовинами	290
Токсикоманії, спричинені зловживанням холінолітичними препаратами	290
Зловживання атропінумісними препаратами	291
Зловживання антигістамінними препаратами	291
Зловживання протипаркінсонічними препаратами	292
Токсикоманії, спричинені інгалянтами	293
Нікотинізм (тютюнова залежність)	295
Нехімічні адикції	306
Патологічна схильність до азартних ігор (гемблінг)	306
Комп'ютерна залежність	308
Психогенні захворювання	311
Неврози (невротичні розлади)	312
Гостра реакція на стрес (невротичні реакції)	313
Неврастенія	314
Істеричний невроз. Дисоціативні (конверсійні) розлади	315
Невроз нав'язливих станів	318

Невротичні депресії	321
Неврози у дітей.....	322
Невроз страху.....	325
Соматоформні розлади.....	332
Реакції на тяжкий стрес	336
Психогенні (реактивні) психози.....	337
Афективно-шокові реакції (гострі реакції на стрес).....	338
Істеричні психози.....	338
Реактивні (психогенні) депресії.....	341
Реактивні маревні психози.....	343
Посттравматичний стресовий розлад.....	351
Психосоматичні захворювання	357
Нервова анорексія, нервова булімія	362
Шизофренія, шизотипові та маревні розлади	367
Параноїдна форма.....	372
Гебефренічна форма	373
Кататонічна форма	374
Проста форма	374
Постшизофренічна депресія	375
Резидуальна шизофренія	375
Шизотиповий розлад	385
Хронічні маревні розлади	386
Гострі та транзиторні психотичні розлади	387
Індукований маревний розлад	387
Шизоафективні розлади	388
Афективні розлади (розлади настрою)	388
Маніакально-депресивний психоз	388
Маніакальна фаза.....	389
Депресивна фаза	391
Епілепсія	400
Розумова відсталість.....	415
Олігофренії.....	415
Граничні форми інтелектуальної недостатності (затримка темпу психічного розвитку).....	423
Розлади особистості	425
Психопатії.....	425
Акцентуації характеру.....	434
Психосексуальні розлади	437
Порушення психологічного (психічного) розвитку. Дитячий аутизм	438
Гіперкінетичні розлади та розлади поведінки	451
Розлади соціальної поведінки.....	455
ДОДАТКИ	461
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ	
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ	
ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ПРОГРАМОЮ	
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ПСИХІАТРІЯ І НАРКОЛОГІЯ”	461
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ З ПСИХІАТРІЇ І НАРКОЛОГІЇ.....	465
ЕТАЛОНИ ВІДПОВІДЕЙ ДО ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ З ПСИХІАТРІЇ І НАРКОЛОГІЇ.....	505
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	507